

OUCH!

ŠIAME LEIDINYJE...

- Apžvalga
- Penki paprasti veiksmai
- Kaip apsaugoti svečiuose besilankančius vaikus?

Kaip padėti kitiems apsisaugoti?

Apžvalga

Daugelis mūsų pasitiki technologijomis ir žino, kaip saugiai bei patikimai jomis naudotis. Tačiau kiti draugai ar šeimos nariai gali nebūti užtikrinti technologijų saugumu, o galbūt net jų bijoti. Todėl jie lengvai gali tapti šiuolaikinių kibernetinių nusikaltėlių taikiniais. Kibernetinis saugumas neturi gąsdinti, be to, jis gali atrodyti net gana paprastas, vos tik suprasite jo pradmenis.

Kviestinė redaktorė

Randy Marchany (Twitter: [@randymarchany](https://twitter.com/randymarchany)) yra vyriausiasis „Virginia Tech“ informacijos saugumo pareigūnas ir SANS instituto dėstytojas.

Penki paprasti veiksmai

Pateikiame penkis paprastus veiksmus, kuriais naudodamiesi, galite kitiems padėti įveikti jų kibernetines baimes ir gauti didžiausią naudą iš šiuolaikinių technologijų.

1. **Socialinė inžinerija.** Socialinė inžinerija – įprastas, kibernetinių nusikaltėlių naudojamas būdas apgauti arba įtikinti žmones padaryti tai, ko jie įprastai neturėtų daryti, pavyzdžiui, atskleisti savo slaptažodį, siekiant užkrėsti jų kompiuterį arba pasidalinti konfidencialia informacija. Tai nėra kažkas naujo, nes apgavikai ir sukčiai egzistuoja tūkstančius metų. Vienintelis skirtumas šiais laikais yra tas, kad kibernetiniai nusikaltėliai tuos pačius metodus naudoja internete. Galite kitiems padėti, paaiškindami, kad dažniausi socialinės inžinerijos atakos požymiai yra sukuriamas neatidėliotino skubumo jausmas, arba, kai kas nors atrodo per gerai, kad būtų tiesa, ar kibernetinis nusikaltėlis bando apsimesti kažkuo, ką pažįstate, tačiau jo žinutės neprimena to žmogaus bendravimo. Paminėkite dažniausius socialinės inžinerijos atakų pavyzdžius, tokius kaip sukčių siunčiami el. laišakai arba garsioji istorija apie apsimestinius „Microsoft“ techninės pagalbos skyriaus darbuotojų skambučius. Jei daugiau neturite ko pridurti, įsitikinkite, kad šeimos nariai supranta, jog jie neturėtų niekam atskleisti savo slaptažodžio ar leisti kam nors nuotoliniu būdu jungtis prie jų kompiuterio.
2. **Slaptažodžiai.** Patikimi slaptažodžiai reikalingi norint apsaugoti tiek įrenginius, tiek internetines paskyras. Paaiškinkite savo šeimos nariams, kaip jie gali susikurti patikimus slaptažodžius. Rekomenduojame naudoti slaptafrazes, nes jas lengva ir įvesti, ir prisiminti. Juk slaptafrazės yra ne kas kita, kaip iš kelių žodžių sudaryti slaptažodžiai. Be to, padėkite jiems įdiegti ir naudotis slaptažodžių tvarkytuve. Svarbu kiekviename įrenginyje ir paskyroje sukurti po unikalų slaptažodį. Jei perprasti slaptažodžių tvarkytuvių veikimą jiems pernelyg sudėtinga, galbūt patarkite jiems slaptažodžius

Kaip padėti kitiems apsaugoti?

užsirašyti ir juos laikyti saugioje vietoje. Galiausiai, padėkite svarbiose jų paskyrose įjungti dviejų etapų tapatybės patikrinimą (dažnai vadinamą tapatybės nustatymu dviem veiksmis). Dviejų etapų tapatybės patikrinimas yra vienas iš patikimiausių veiksmų, kurių galite imtis, siekdami apsaugoti savo paskyrą.

3. **Pataisų diegimas.** Vienas iš pagrindinių veiksmų, padedantis apsaugoti bet kokią technologiją, yra dabartinių ir visiškai atnaujintų sistemų naudojimas. Tai galioja ne tik jūsų kompiuteriams ir mobiliesiems prietaisams, bet ir bet kuriam prie interneto prijungtam daiktui, pavyzdžiui, žaidimų pultams, termometrams, net šviestuvams ar garsiakalbiams. Paprasčiausiai tą padaryti galite įsitikindami, kad visur, kur tik įmanoma, yra įjungtas automatinis atnaujinimas.
4. **Antivirusinė programa.** Žmonės klysta, todėl kartais paspaudžiame arba įdiegiame dalykus, kurie tikriausiai neturėtų būti spaudžiami ar diegiami, nes tai gali užkrėsti turimų įrenginių sistemas. Antivirusinė programa yra sukurta tam, kad mus apsaugotų nuo tokių klaidų. Nors antivirusinė programa negali sustabdyti visų kenkimo programų, tačiau ji gali padėti aptikti ir sustabdyti dažniau pasitaikančias atakas. Todėl įsitikinkite, kad visuose namie esančiuose kompiuteriuose yra įdiegta galiojanti ir veikianti antivirusinė programa. Be to, dauguma šiuolaikinių antivirusinių programų apima ir kitokias saugumo technologijas, pavyzdžiui, užkardas bei naršyklių apsaugą.
5. **Atsarginės kopijos.** Kai visa kita nepavyksta, atsarginės kopijos tampa vienintele išeitimi, kaip galite išsikapstyti iš tokių situacijų, kaip netinkamų failų ištrynimai arba tokių kibernetinių atakų, kaip išpirkos reikalaujančios programos. Įsitikinkite, kad šeimos nariai ir draugai turi failų atsargines kopijas darančią sistemą. Dažniausiai, paprasčiausias sprendimas yra naudotis debesija paremtomis sistemomis, kuriose kas valandą arba vos pakeitus failą yra daromos įrenginyje esančių failų kopijos. Naudojant tokius sprendimus lengva ne tik daryti atsargines duomenų kopijas, bet ir jas atkurti.

Padėkite kitiems gauti didžiausią naudą iš technologijų saugiai, pasidalindami su jais šiais penkiais paprastais veiksmis.

Kaip apsaugoti svečiuose besilankančius vaikus?

Jei pasitikite technologijomis, tuomet tikėtina, kad turite saugoti ne tik save, bet ir savo vaikus. Tačiau vaikams apsilankius pas tokius artimuosius, kurie nepasitiki technologijomis, pavyzdžiui, senelius, jie gali nežinoti ne tik kaip geriausiai apsaugoti jūsų vaikus, bet ir kaip pateisinti jūsų lūkesčius. Pateikiame keletą veiksmų, kurių galite imtis, siekdami padėti apsaugoti svečiuose (ypač pas giminaičius) besilankančius vaikus.

Kaip padėti kitiems apsaugoti?

- **Taisyklės.** Jei yra kokios nors taisyklės ar lūkesčiai dėl vaikų apsaugos, įsitikinkite, jog giminaičiai juos žino. Pavyzdžiui, ar yra kokios nors taisyklės, nusakančios kiek laiko vaikai gali leisti laiką internete, su kuo jie gali susirašinėti ir kokius žaidimus jie gali arba negali žaisti? Patikėkite mumis, nesitikėkite, kad vaikai šias taisykles paaiškins giminaičiams patys. Siūlome sukurti „taisyklių sąrašą“ ir pasidalinti juo su bet kuriuo iš giminaičių, kurį jūsų vaikas dažnai lanko.
- **Kontrolė.** Jei vaikai technologijas supranta geriau už savo globėjus, jie gali tuo pasinaudoti. Pavyzdžiui, vaikai gali paprašyti arba gauti senelių kompiuterio administratoriaus teises ir tada daryti ką tik nori, pavyzdžiui, įsiedgti žaidimą, kurio nenorite, kad jie žaistų. Įsitikinkite, jog giminaičiai supranta neprivalantys vaikams duoti jokių papildomų prieigų, išskyrus tas, kurios joms jau yra suteiktos.

Galiausiai, pasiūlykite žmonėms užsiprenumeruoti „OUCH!“ ar panašaus pobūdžio naujienlaiškius, kad jie galėtų toliau mokytis savarankiškai. Šis naujienlaiškis yra nemokamai išleidžiamas kiekvieną mėnesį, o jį skaityti galima net 20 kalbų. Naujienlaiškį užsiprenumeruoti galite adresu: <https://securingthehuman.sans.org/ouch>.

SUŽINOKITE DAUGIAU

Prenumeruokite kas mėnesinį OUCH! naujienlaiškį, gaukite prieigą prie archyvų, sužinokite daugiau apie SANS saugumo sprendimus apsilankę securingthehuman.sans.org/ouch/archives.

Šaltiniai

Socialinė inžinerija:	https://securingthehuman.sans.org/ouch/2017#january2017
Slaptafrazės:	https://securingthehuman.sans.org/ouch/2017#april2017
Slaptažodžių tvarkytuvės:	https://securingthehuman.sans.org/ouch/2017#september2017
Dviejų etapų tapatybės patikrinimas:	https://securingthehuman.sans.org/ouch/2015#september2015
Duomenų atsarginės kopijos ir jų atkūrimas:	https://securingthehuman.sans.org/ouch/2017#august2017
Kaip apsaugoti vaikus nuo interneto pavojų?:	https://securingthehuman.sans.org/ouch/2017#may2017

Licencija

OUCH! Yra leidžiamas SANS Securing The Human instituto ir platinamas pagal [Creative Commons BY-NC-ND 3.0 licencija](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/). Jums leidžiama naudoti ir platinti šį naujienlaiškį su sąlyga, kad niekas nebus keičiama. Norėdami gauti daugiau informacijos susisiekite su mumis ouch@securingthehuman.org.

Redaktoriai: Bill Wyman, Walt Scrivens, Phil Hoffman, Cathy Click, Cheryl Conley
Lietuvišką vertimą finansavo „Perlo“ įmonių grupė.

securingthehuman.sans.org/blog

[/securethehuman](https://securethehuman)

[@securethehuman](https://twitter.com/securethehuman)

securingthehuman.sans.org/gplus